

ปรมาัตถธรรม (๑)

สุภีร์ ทุมทอง

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒

รายวิชา ๒๐๒ ๑๐๙ ปรมัตถธรรม

หลักสูตรพุทธศาสนาตรมหาบัณฑิต

สาขาวิปัสสนาภาวนา รุ่นที่ ๑๕

สุภีร์ ทุมทอง ป.ธ.๔, บาลีใหญ่, วศ.บ., พธ.ม., พธ.ด.

supee2t@gmail.com, www.ajsupee.com

๑. แนวสังเขปรายวิชา

ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับปรมัตถธรรม ๔ ได้แก่ จิต เจตสิก รูป
นิพพาน ให้เข้าใจถึงลักษณะ กิจหน้าที่ อากาโรปรากฏ และ
เหตุไกล่ให้เกิด เข้าใจถึงวิธีการนับจำนวน วิธีแยกประเภท
ในรูปแบบต่าง ๆ และสามารถเชื่อมโยงไปสู่วิปัสสนาภูมิทั้ง ๖
ได้แก่ ขั้น ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ สัจจะ ๔ อินทรีย์ ๒๒
และปฏิจจสมุปบาทได้

๒. วัตถุประสงค์

- ๒.๑ เพื่อให้เข้าใจลักษณะเป็นต้นของปรมาัตถธรรม ๔
- ๒.๒ เพื่อให้ทราบวิธีการนับจำนวน
และการแยกประเภทของปรมาัตถธรรม ๔
- ๒.๓ เพื่อให้บอกองค์ธรรมของวิปัสสนาภูมิ ๖ ได้ถูกต้อง
- ๒.๔ เพื่อนำไปใช้ในการเจริญวิปัสสนา
และแนะนำบอกสอนผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

๓. การวัดและประเมินผล

๓.๑	การเข้าชั้นเรียน ความสนใจ	๑๐ คะแนน
๓.๒	งานสรุปสาระการเรียนรู้ประจำสัปดาห์	๒๐ คะแนน
๓.๓	ทดสอบในห้องเรียน	๒๐ คะแนน
๓.๔	งานค้นคว้าวิจัยปรมัตถธรรมกับวิปัสสนา	๕๐ คะแนน

รวม ๑๐๐ คะแนน

๔. แผนการเรียนรู้การสอน

สัปดาห์	เนื้อหา
๑	แนวสังเขปรายวิชา วัตถุประสงค์ของรายวิชา การวัดและการประเมินผล, สัปดาห์ ๒, ความหมายของปรมัตถธรรม, ลักษณะ ๒
๒	ความหมาย และ ลักษณะที่จตุกกะของจิต เจตสิก รูป นิพพาน
๓	การจำแนกจิต ๘๙ หรือ ๑๒๑
๔	การจำแนกจิต ๘๙ หรือ ๑๒๑ (ต่อ)
๕	วิธีการจำแนกจิต ๙ แบบ
๖	จำแนกเจตสิก ๕๒
๗	นัยของการแสดงเจตสิก ๓ แบบ

๔. แผนการเรียนรู้การสอน

สัปดาห์	เนื้อหา
๘	การจำแนกรูป ๒๘
๙	นิพพาน ประเภทและชื่อของนิพพาน
๑๐	ปรมาัตถธรรมกับวิปัสสนาภูมิ ๖
๑๑	ปรมาัตถธรรมกับวิปัสสนาภูมิ ๖ (ต่อ)
๑๒ - ๑๕	รายงานกลุ่ม
๑๖	สอบในชั้นเรียน

ปรหมัตถธรรม

สัจจะ ๒

๑. ปรหมัตถสัจจะ – ปรหมัตถธรรม

๒. สมมุติสัจจะ – บัญญัติธรรม

ปรหมัตถธรรม = ปรหม + อตถ + ธรรม

อภิธรรม ๗ คัมภีร์ = สัม, วิ, ธา, ปุ, ก, ย, ป

ปรมาตถธรรม

ทุเว สจฺจานิ อกฺขาสี สมฺพุทฺโธ วทตํ วโร

สมฺมุติํ ปรมาตฺถญจ ตติยํ นุปลพฺภติ.

(อ.มโนรชปุรณิ)

ปรมัตถธรรม

ลักษณะ ๒

๑. วิเสสลักษณะ – ปัจจัตตลักษณะ

ลักษณะ รสะ ปัจจุปัจจุฐาน ปทัชฐาน

๒. สามัญญลักษณะ – ไตรลักษณ์

อนิจจลักษณะ ทุกขลักษณะ อนัตตลักษณะ

ปรมาัตถธรรม

ปรมาัตถธรรม ๔

ตตถ วุตตาริธมมตถา จตุธา ปรมตถโต

จิตตัม เจตสิกัม รูปัม นิพพานมิตี สัพพธา.

ปรมัตถธรรม

๑. จิต ๘๙ หรือ ๑๒๑
๒. เจตสิก ๕๒
๓. รูป ๒๘
๔. นิพพาน

๑. จิตปรมาตม

จิต – อารมมณวิชานนลกขณ

อารมมณ จินฺเตตฺตีติ = จิตฺตํ

จินฺตณมตฺตํ = จิตฺตํ

จินฺเตนฺติ สมฺปยุตฺตธมฺมา เอเตนาติ = จิตฺตํ

จิตฺตี กโรตฺตีติ = จิตฺตํ

๑. จิตปรมาัตถ์

ลักษณะที่จตุกกะของจิต

อารมณ์วิชานนลกขณ

ปุพฺพวงฺคมฺรสี

สนฺธานปจฺจุปฺปฺภจฺจํ

นามรูปปทฺถจฺจํ

๑. จิตปรมัตถ์

ยณฺจ โข เอตํ ภิกฺขเว วุจฺจติ จิตฺตํ อิติปิ,

มโน อิติปิ, วิณฺณานํ อิติปิ,

ตํ รตฺติยา จ ทิวสสฺส จ อณฺเฑว อูปฺปชฺชติ อณฺเฑํ นิรุชฺฌติ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว มกฺกโณ อรณฺเณ จ พฺรหฺมาเน จรมาโน

สาขํ คณฺหาติ, ตํ มุณฺจิตฺวา อณฺเฑํ คณฺหาติ,

ตํ มุณฺจิตฺวา อณฺเฑํ คณฺหาติ, ตํ มุณฺจิตฺวา อณฺเฑํ คณฺหาติ...

(สํ.นិ. ๑๖/๖๑ อสฺสุตฺวาสุตฺต)

๑. จิตปรมัตถ์

ปภสฺสสมิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ,

ตณฺจ โข อาคนตุเกหิ อุปกฺกิลเสสฺหิ อุปกฺกิลิณฺณจํ.

ตํ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺชโน ยถาภูตํ นปฺปชานาติ.

ตสฺมา “อฺสฺสุตวโต ปุณฺณชฺชนสฺส จิตฺตภาวนา นตฺถิ”ติ วทามิ.

(อ.อ.ก. ๒๐/๕๑ อจฺฉราสงฺฆาตวคฺค)

๑. จิตปรมัตถ์

ปภสฺสรมิทํ ภิกฺขเว จิตฺตํ,

ตณฺจ โข อาคนฺตุเกหิ อุปกฺกิลเสสฺหิ วิปฺปมฺุตตํ,

ตํ สุตฺวา อริยสาวโก ยถาภูตํ ปชานาติ.

ตสฺมา “สุตฺวโต อริยสาวกสฺส จิตฺตภาวนา อตฺถิ”ติ วทามิ.

(อ.เอกก. ๒๐/๕๑ อจฺฉราสงฺฆาตวคฺค)

๑. จิตปรমัตถ์

มนนญจ ปฏิจฺจุจ ฐมเม จ อุปฺปชฺชติ มโนวิญญานํ,
ติณฺณํ สงฺคติ ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา.

(สํ.สพฺ. ๑๘/๖๐ สพฺพุปาทานปริญญาสูตร)

๑. จิตปรมัตถ์

กตมํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ.

ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ,

หทยํ ปณฺหารํ, มโน มนายตनํ มนินฺทริยํ,

วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ;

อิทํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ. (= ๑๐ ชื่อ)

(อภ.สํ. ๓๔/๖ ฌมมวฏฺฐวาร)

สวัสดีครับ